

Bijlage bij brief
DJIPS - 3122937

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

> Retouradres Postbus 20350 2500 EH Den Haag

Algemene Rekenkamer
t.a.v. de heer drs. G. de Jong,
waarnemend president
Postbus 20015
20015 DEN HAAG

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Directie Jeugd
Lokale Jeugdzorg

Bezoekadres:
Parnassusplein 5
2511 VX Den Haag
T 070 340 79 11
F 070 340 78 34
www.rijksoverheid.nl

Datum 30 MEI 2012

Betreft reactie op het conceptrapport 'Centra voor Jeugd en Gezin in gemeenten'

Kenmerk
J/LJ-3116164

Bijlage(n)
2

Correspondentie uitsluitend
richten aan het retouradres
met vermelding van de datum
en het kenmerk van deze
brief.

Geachte heer De Jong,

Op 8 mei heb ik uw conceptrapport ontvangen, getiteld *Centra voor Jeugd en Gezin in gemeenten. Een samenwerkingsverband met gemeentelijke rekenkamers*. Graag voldoe ik aan uw verzoek om reactie op dit rapport.

In de eerste plaats wil ik mijn waardering uitspreken voor de innovatieve aanpak van dit onderzoek, dat is uitgevoerd door een samenwerkingsverband van de Algemene Rekenkamer en een groot aantal gemeentelijke rekenkamers. Gezien de aanstaande decentralisatie van onder andere de zorg voor jeugd, kan ik mij voorstellen dat de Algemene Rekenkamer in de toekomst vaker zal aansluiten bij de onderzoeksbevoegdheden van de gemeentelijke rekenkamers.

Uw rapport bevat een uitgebreide beschrijving van het beleid en van de praktijk, met concrete aanbevelingen. Het voert te ver om op al deze feitelijkheden te reageren. In deze brief beperk ik mij daarom tot een korte schets van mijn beleid ten aanzien van de CJG's en een reactie op de aanbevelingen die specifiek aan mij gericht zijn.

Beleid ten opzichte van CJG's

De Centra voor Jeugd en Gezin hebben hun oorsprong in lokale initiatieven om de ondersteuning bij opgroeien en opvoeden dicht bij ouders en jeugdigen te brengen. Ze kregen aan het einde van Operatie Jong¹ (2006) een prominente rol in het sturingsadvies van de toenmalige Commissaris Jeugd- en Jongerenbeleid en zijn verder ontwikkeld onder de minister voor Jeugd en Gezin. Doelen van de CJG's zijn: meer preventie, betere samenwerking en hulp en advies dichtbij ouders en kinderen.

¹ Operatie Jong (2003-2006) had als doel meer samenhang in en vereenvoudiging van het jeugdbeleid te bevorderen. De door het kabinet benoemde Commissaris Jeugd- en Jongerenbeleid had daarbij een aanjagende rol.

Daarnaast is ons beleid, mede op grond van het advies van de parlementaire werkgroep Toekomstverkenning Jeugdzorg om de jeugdzorg te ontschotten en te decentraliseren.

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Directie Jeugd
Lokale Jeugdzorg

Kenmerk
J/LJ-3116164

Inmiddels heeft nagenoeg elke gemeente een Centrum voor Jeugd en Gezin gerealiseerd. De VNG en het Rijk boden daarbij ondersteuning. Gemeenten hebben veel ruimte gehad om hun CJG in te richten naar de lokale situatie: landelijk was er een met VNG, IPO en zorgkoepels overeengekomen basismodel² dat veel ruimte liet. Daar zit de kracht van de CJG-ontwikkeling in de afgelopen jaren: gemeenten en hun partners weten en voelen zich eigenaar van hun eigen CJG en er kan maximaal worden ingespeeld op de lokale situatie. Als gevolg van die vrijheid bestaat er een variëteit aan CJG's voor wat betreft het organisatorisch concept, het aanbod en de partners en het stadium van ontwikkeling waarin het CJG zich bevindt. Elk CJG heeft een eigen 'touch'.

Uw rapportage bevestigt het beeld van een brede variëteit aan CJG's.

In de voortgangsbrief stelselwijziging jeugd „Geen kind buiten Spel“ (Kenmerk DJ/PS-3114085) heb ik samen met de staatssecretaris van V&J onze voornemens ten aanzien van het nieuwe stelsel uiteen gezet. De gemeente krijgt in de nieuwe jeugdwet de verantwoordelijkheid om de jeugdhulp voor jeugdigen, ouders en professionals herkenbaar en laagdrempelig te organiseren. Gemeenten zorgen er voor dat men binnen de gemeente terecht kan (ook buiten kantooruren) met vragen en zorgen over de opvoeding, ontwikkeling of veiligheid van een kind. Ondersteuning wordt zoveel mogelijk in de eigen omgeving van het kind en het gezin geboden. Het CJG zal als concept hierin een belangrijke rol spelen. Nauwe samenwerking met kinderdagverblijven en scholen die signalen vroegtijdig kunnen opmerken, is deel van de preventieve aanpak. Hoe het CJG wordt geconcretiseerd is de beleidsvrijheid van de gemeente: het is niet het voornemen om in de voorziene regelgeving voor te schrijven hoe CJG's er uit moeten zien. Wel dient elke gemeente voor haar inwoners de eerder beschreven jeugdhulp beschikbaar te hebben op herkenbare en laagdrempelige wijze.

Reactie op de aanbevelingen

Uw rapport levert een beschrijving van de stand van zaken bij de CJG-vorming in 42 gemeenten. Deze beschrijving kan de individuele gemeenten behulpzaam zijn bij de ontwikkeling van hun beleid ten aanzien van hun CJG's. De aanbevelingen aan VWS en de VNG worden betrokken bij de voorbereidingen in het kader van de transitie van de jeugdzorg. Hierbij zij opgemerkt dat ik mij bij het bepalen van de voortgang van de CJG-ontwikkeling in gemeenten formeel verlaat op het inhoudelijk verslag dat elke gemeenten conform artikel 8 van de Tijdelijke regeling CJG binnen zes maanden na afloop van ieder jaar indient bij mijn ministerie. Hierin doen gemeenten kort inhoudelijk verslag van de ontwikkeling van de vorming van centra voor jeugd en gezin binnen hun gemeente. Het verslag beperkt zich tot de gegevens die nodig zijn om in elke gemeente de voortgang van de realisatie van centra voor jeugd en gezin op hoofdlijnen te kunnen volgen. Hieronder ga ik in op de aan mij gerichte aanbevelingen.

² Het basismodel CJG kent de volgende functionaliteiten: PM

- jeugdgezondheidszorg,
- prestatieveld 2 van de Wmo,
- de schakel met bureau jeugdzorg en
- de schakel met de Zorgadviesteams.

1 Vervullen van een stimulerende en faciliterende rol

U adviseert om in overleg met de VNG in de periode tot aan de overgang naar het nieuwe jeugdzorgstelsel een stimulerende en faciliterende rol te blijven vervullen.

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Directie Jeugd
Lokale Jeugdzorg

Kenmerk
J/LJ-3116164

De zin daarvan onderken ik. Zoals gemeld in de voortgangsbrief stelselwijziging jeugd „Geen kind buiten Spel” (Kenmerk DJ/PS-3114085) hebben de ministeries van VWS en VenJ onder andere daartoe samen met de VNG een Transitiebureau (T-bureau) jeugd ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van beide ministeries en de VNG. Het T-bureau ondersteunt gemeenten, aanbieders en cliënten- en patiëntenorganisaties bij de voorbereidingen op de nieuwe wet. Daarbij bouwen we onder andere voort op de ervaringen die we de afgelopen jaren hebben opgedaan met de ondersteuning in het kader van de CJG-ontwikkeling.

2 Bevorderen eenheid van taal

U adviseert om de eenheid van taal te bevorderen, bij voorbeeld door een gids samen te stellen met begrippen en definities die relevant zijn voor het CJG.

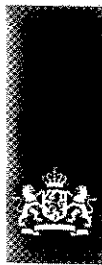
Daar zal inderdaad aandacht voor blijven. De afgelopen jaren zijn verschillende handreikingen verschenen die hebben bijgedragen aan gedeelde visie op de doelen de taken en de activiteiten van het CJG en de competenties van de CJG professionals. Desalniettemin bestaat er nog steeds verwarring over relevante begrippen. Wat is 'een signaal'? Wat verstaan we onder 'coördinatie'? Welke typen ondersteuning zijn er? In het project 'indicatoren lokale zorg voor jeugd' dat het Nederlands Jeugdinstituut in april 2012 is gestart, wordt gewerkt aan een gegevenswoordenboek. Hiermee stimuleren VNG en VWS het ontstaan van eenheid van taal voor het CJG en andere relevante organisaties in de lokale zorg voor jeugd.

3 Doorgeven signalen vanuit aanpalende zorgdomeinen

U adviseert om, door bijvoorbeeld gerichte voorlichtingscampagnes en het verspreiden van succesverhalen, te bevorderen dat vanuit aanpalende zorgdomeinen signalen aan het CJG worden doorgegeven. U wijst in dat verband specifiek op het belang van informatie van de scholen voor de signalering van problemen bij jongeren.

Dit is een structureel element in het nieuwe stelsel. Samenwerking tussen de omgeving van het CJG en het CJG is zeer belangrijk, zeker ook als het gaat om scholen. Het is vooral aan de gemeente en de lokale partijen om elkaar te leren kennen en samenwerkingsafspraken te maken. Een gerichte lokale voorlichtingscampagne kan daarbij behulpzaam zijn. Daarvoor kan gebruik gemaakt worden van in opdracht van de VNG en VWS ontwikkelde standaardtesten (beschikbaar op www.samenwerkenvoordejeugd.nl) die lokaal op maat gemaakt kunnen worden. Deze voorlichtingscampagne verhoudt zich beter tot de diversiteit van de bestaande CJG's dan een landelijke "one size fits nobody". Dit neemt niet weg dat ik wel ook op andere manieren de samenwerking tussen CJG's en hun omgeving stimuleer.

In de voortgangsbrief 'Geen kind buitenspel' heb ik aangegeven op welke wijze wij samen met de Minister van OCW willen bevorderen dat onderwijsinstellingen en gemeenten goed samenwerken. Zo zijn gemeenten en samenwerkingsverbanden van schoolbesturen door ons verzocht om vooruitlopend op de stelselwijziging in

onderwijs en zorg voor jeugd initiatieven te ontwikkelen van slimme samenwerking tussen onderwijs en (jeugd)zorg. Zo'n 35 regio's hebben voorstellen ingediend, die betrekking hebben op 60 samenwerkingsverbanden en circa 120 gemeenten. Daarnaast verkennen VWS, OCW en VNG/IPO en sectorraden van het onderwijs de meerwaarde van convenanten tussen gemeenten en onderwijs, met name voor de regio's die niet vanzelf in beweging komen. Een handreiking over ieders verantwoordelijkheid, waar het gaat om de zorg voor schoolkinderen, is in ontwikkeling. Ook in deze handreiking zal voor zover mogelijk verwezen worden naar goede voorbeelden. Ten slotte trekken het Transitiebureau jeugd en de implementatieorganisatie Passend onderwijs gezamenlijk op bij de communicatie over de nieuwe maatregelen, bij bijeenkomsten in het land en waar nodig ook bij de praktische ondersteuning van gemeenten en schoolbesturen bij de vormgeving van hun beleid op gebied van jeugdzorg en passend onderwijs en de daarvoor benodigde samenwerking.

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Directie Jeugd
Lokale Jeugdzorg

Kenmerk
J/LJ-3116164

4 Informatie-uitwisseling

In het conceptrapport wordt gesteld dat er veel onduidelijkheid en onwetendheid bestaat over wat er toegestaan is bij het uitwisselen van informatie over cliënten tussen professionals onderling. U adviseert onduidelijkheden rond de informatievoorziening tussen zorgverleners in en rondom het CJG te inventariseren en helderheid op deze punten te verschaffen.

De uitwisseling van persoonsgegevens blijft men in de dagelijkse werkpraktijk inderdaad een complex vraagstuk vinden. De Rijksoverheid biedt verschillende instrumenten aan om de omgang met wet- en regelgeving omtrent gegevensuitwisseling te verduidelijken en te vergemakkelijken. Zo is er www.privacywegwijzer.nl waarmee de gebruiker aan de hand van eenvoudige vragen inzichtelijk gemaakt welke professionals met wie informatie mogen uitwisselen. Ook is er *Samenwerken in de jeugdketen, een instrument voor gegevensuitwisseling* waarin duidelijk en in eenvoudige taal wordt uitgelegd welke stappen te nemen om te komen tot de beslissing al dan niet gegevens uit te wisselen: samenspraak met betrokkenen, zorgvuldig afwegen van belangen, informeren en documenteren. Dit instrument maakt verder helder hoe een zorgvuldige afweging gemaakt dient te worden.

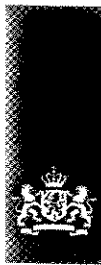
Doorlopende training van de professionals op terrein van toepassing van de bestaande wet- en regelgeving en in het maken van een zorgvuldige afweging om al dan niet informatie uit te wisselen blijft noodzakelijk. Meer dan onderzoek, kunnen de reeds genoemde instrumenten hierbij bijzonder behulpzaam zijn.

Het conceptrapport meldt een aantal kritiekpunten ten aanzien van de verwijzingsindex en geeft een paar aanbevelingen. Op dit moment wordt het gebruik van de verwijzingsindex conform de Wet op de jeugdzorg geëvalueerd, waarbij ook de punten die in uw rapport genoemd worden aan de orde komen. De uitkomsten van deze evaluatie stuur ik rond de zomer naar de Eerste en Tweede Kamer.

5 Prestatie-indicatoren/informatiehuishouding

U adviseert om erop aan te dringen dat er prestatie-indicatoren beschikbaar komen en om ondersteuning te bieden bij het inrichten van de informatiehuishouding in het CJG.

In het hierboven al genoemde project 'indicatoren lokale zorg voor jeugd' dat het Nji in april 2012 is gestart, wordt dit opgepakt. Het Nji bouwt hierbij voort op de basisset indicatoren die het ministerie van VWS eerder op verzoek van een aantal

gemeenten heeft laten ontwikkelen. Het komend jaar zal het Nji vijf indicatoren voor de lokale zorg voor jeugd operationaliseren en in de praktijk beproeven. Het gaat om de volgende indicatoren die ook in het nieuwe stelsel relevant zijn ('stelselproof'):

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Directie Jeugd
Lokale Jeugdzorg

- Mate van cliënttevredenheid
- De mate van uitval uit het aanbod voor beëindiging zorgtraject.
- De mate waarin jeugdigen en ouders vermindering van problematiek ervaren na ingezette ondersteuning.
- De mate waarin de opbouw van de lokale zorg voor jeugd resulteert in minder vraag naar gespecialiseerde zorg.
- Het aantal jeugdigen waarvoor zorgcoördinatie en één gezin, één plan is geregeld.

Kenmerk
J/LJ-3116164

Het project loopt tot en met april 2013 en is onderdeel van een breder project beleidsinformatie waarbinnen de VNG, VenJ en VWS samen vaststellen welke informatie gemeenten en het Rijk nodig hebben om hun verantwoordelijkheid waar te maken. Aandachtspunt hierbij, zowel op centraal als op decentraal niveau, is dat dit gebeurt met een minimum aan bureaucratie.

6 Ontwikkelen van een financieel kader aansluitend op referentiebegroting
In het kader van het gezamenlijke CJG-ondersteuningsprogramma van VWS en VNG is, met input van gemeenten, een referentiebegroting gemaakt. U adviseert om, voortbouwend op deze referentiebegroting, een financieel kader met bijhorend verantwoordingsinstrumentarium te ontwikkelen. Samen met de VNG onderzoek ik vanuit het T-bureau jeugd op welke wijze gemeenten ondersteund kunnen worden bij de vormgeving van hun bekostigingsmodel en op welke wijze daartoe kan worden aangesloten bij de genoemde referentiebegroting CJG dan wel bij andere lopende initiatieven in het land.

7 Bieden van opleidingen gericht op versterken netwerkstructuur
Ten slotte adviseert u om vanuit Rijk en VNG opleidingen aan te bieden gericht op versterken van netwerksturing en onderhandelingsvaardigheden van bij CJG's betrokken gemeenteambtenaren. Het is primair de taak van gemeenten zelf om zorg te dragen voor de toerusting van hun ambtenaren. De VNG heeft aangegeven dat zij dit thema in zullen passen in hun bestaande activiteiten ter versterking van de bestuurskracht van gemeenten. Afstemming van deze activiteiten met de verdere ondersteuning van gemeenten op gebied van CJG en stelsel zorg voor jeugd vindt plaats binnen het T-bureau jeugd.

Reactie op overige constatering

Functiescheiding

Uw rapport vraagt tenslotte aandacht voor het risico dat de laagdrempeligheid van het CJG verloren gaat als er ook een verbinding gemaakt wordt met zwaardere problematiek. Ik herken deze zorg, die vooral leeft bij professionals binnen het CJG. Ik constateer dat gemeenten hier op verschillende wijze mee bezig zijn. Ik wil vooral niet voorschrijven hoe gemeenten dit oplossen omdat dat het gevaar met zich meebrengt dat bestaande goedlopende initiatieven hierdoor worden geschaad. Ik vertrouw erop dat gemeenten een oplossing vinden die aansluit bij de bestaande lokale situatie en die rekening houdt met dit zorgpunt.

Overigens kan ik mij geheel vinden in de constatering van een wethouder van grote gemeente dat we straks en ook nu al van de medewerkers van het CJG een actieve betrokkenheid bij het wel en wee van ouders en kinderen en een primair ondersteunende attitude mogen verwachten. Hiermee onlosmakelijk verbonden is de signalering van gezinnen die in moeilijkheden raken en adequaat handelen op deze signalen. Dat handelen dient primair te bestaan uit ondersteunen en helpen, maar kan in uiterste gevallen ook correctie of ingrijpen zijn. Door professionals die primair opvoeders steunen en helpen maar als het echt niet anders kan altijd voor de bescherming van het kind zullen kiezen. Dit principe van signaleren en handelen moet niet beperkt blijven tot het CJG, maar moet gelden bij welke organisatievorm dan ook. Het is vooral van belang dat gemeenten en het CJG goed communiceren richting ouders en kinderen en dat ouders en kinderen zich serieus genomen voelen. Los van de organisatorische vormgeving is er dus altijd een verbinding tussen de preventieve medewerkers van het CJG en het omgaan met zwaardere problematiek.

Directoraat Generaal
Volksgezondheid
Directie Jeugd
Lokale Jeugdzorg

Kenmerk
J/LJ-3116164

Gemeentelijke slagkracht

In uw rapport stelt u vast dat de gemeentelijke slagkracht verbetering behoeft en dat gemeenten nog kunnen groeien in het invullen van hun regierol. Ik herken dat gemeenten moeten groeien in hun rol, zeker nu gemeenten steeds meer verantwoordelijkheden op zich af zien komen. Tegelijkertijd stel ik vast dat gemeenten (en professionals) steeds verder werken aan de verdere inhoudelijke en organisatorische verbetering van hun CJG. Dit blijkt onder andere uit de herpositionering van inlooppunten die verschillende gemeenten inmiddels aan het doorvoeren zijn om het bereik van het CJG verder te vergroten. Het blijkt ook uit de nieuwe initiatieven die in gemeenten en regio's ontstaan om verschillende vormen van zorg (zowel geïndiceerd als niet-geïndiceerd) met elkaar te verbinden tot nieuwe vormen die direct aansluiten op de behoeften van ouders, jeugdigen en professionals. De drijfveren van de gemeenten om dit te doen bevestigen de wenselijkheid van de koers om de zorg voor jeugd naar gemeenten te decentraliseren.

Hoogachtend,

de Staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

mw. drs. M.L.L.E. Verduhulzen van Zanten-Hyllner